

KUUM

EESTIKEELNE HARIDUS SAI VENEMAAAL OTSA

Võidupühal peeti Petseri eestikeelses koolis viimast korda lõpupidu. Lõpetajaid oli seekord vaid üks.

Viktoria Ladõnskaja

kuum@ekspress.ee

Eestis on 23. juuni puhkepäev. Eesti ja Vene kodakondsusega Petseri elanik **Ene Lõiv**, kes on Petseri Setu muuseumi juhataja, võidupüha ei tähista. Ta on õigeusklik ning Jaanipäev on tal veel ees – 6. juulil.

Kuid 23. juuni on ikkagi pidupäev. Tema tütar **Julia** (või Juli, nagu ema teda nimetab) lõpetas Petseri kooli. Ühtlasi lõppes temaga eestikeelne haridus Venemaal. Sügisest hakkab eestikeelne setu kool töötama vene koolina, kus antakse eesti keele tunde.

Tallinn-Petseri buss nagu ajamasin

Petseri ei asu Tallinnast nii üliväga kaugel, kuid sinna sõita pole lihtne. Buss käib korra päevas. Üle piiri saavad vaid need reisijad, kellel on Vene kodakondsus või viisa, mille vormistamine võtab vähemalt kaks nädalat.

Venemaa ei alga piirist, vaid just sellest bussist. Võtad istet ja kohe tajud vene lõhna: selja taga istuvad mehed vist pidutsesid eile, selle üle teevad nalja ees istuvad naised, ja vanamemm kõrvalistmel palub jumalat, et meie reis läheks hästi. Ühes oli ütlejatel õigus – igav ei olnud.

Vanamemm palub jumalat, palub... Buss aga läheb piiril katki. Tulemus –

Petserisse jõuame tunnise hilineemisega. Kogu reis võtab seega viis tundi.

Lähed bussist välja ning oled rabatud – issand, me sõitsime imebussiga, mis tõi meid minevikku! Esmapilgul paistab, et Petseri ulatub veelgi kaugemale minevikku kui nõukogude aeg. Näiteks ristmikul peab olema ettevaatlik: äkki tuleb traktorile teed anda?! Taksoot võib oodata terve tunni...

Petseri kooli number kaks, mille lõpetas Julia Lõiv, pole raske leida, sest linn on väike ja iga inimene oskab seletada, kes, kus ja millal.

Petseri eesti kool on kahekorruselise puust maja. Värvitud rohelisteks. Roheline tee eesti haridusele on nüüd otsa saanud.

Viimane kell viimasele õpilasele
Väike, aga pidulik kooli aula on rahvast täis.

"Kohale on tulnud sellised suured ninad nagu turismifirma juht **Sõsojev**, **Viktor Nikolajevitš**... ja keegi haridusametist... ja koolidirektor" – Julia tutvustab hea meelega neid, kes tulid teda õnnitlema. Külaliste seas on ka Lõivu kaksikvend **Juri**, kes otsustas üheksandas klassis, et edasi selles koolis ta õpida ei taha. Noored, kes võiksid olla mõtteviisilt kaksikud, ei pea siiski olema nagu kaks tilka vett.

Koolilõpuaktus algab. Tähelepanu keskmes on üksainus koolipink. Selle

Pidu läbi – lähme lehma lüpsma!

Setu tüdruku **Julia** iseloomus on olemas kaks venepärast iseloomujoont. Esiteks ta kutsub kohe külla. Isegi kui inimene on päris võõras. Teiseks ei suuda ta üle minna "sina" peale.

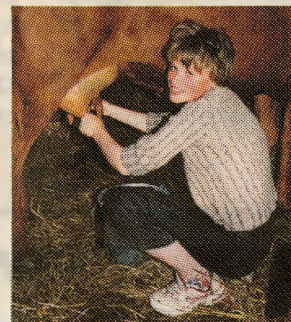
- Kas te oskate lehma lüpsma?

- Ei oska..

- Issand, kuidas ei oska? See on mu lemmikasi!

Õhtul vahetab Julia kiiresti riideid ja näitab, kuidas heina niita ja lehma lüpsma. Koduloomadel on ainult eesti nimed. Lehm Pille elas suure vaevaga üle selle, kui mina teda lüpsma proovisin. Julia näitas kolme võtet, kuidas piima nisast kätte saab.

Sellel õhtul ei kavatsen Julia rohkem pidutseda, sest järgmisel hommikul peab ta sõitma Pihkvasse sisseastumispabereid üle andma. "Võibolla natuke... Meil tuleb homme, reedel suur pidu. Täna on selline, ütleme, proov," seletab ta ja läheb sõpradega jalutama. "Piduproov" lõpeb kell viis hommikul.

taga istuvad klassijuhataja ning kogu tema klass ehk siis Julia Lõiv.

Sel päeval saab Julia tohutult tähelepanu ja kaheksa kingitust. Sõbrannad, kes lõpetavad kõrval asuva vene kooli, vaatavad kadedusega – nii palju lilli ja terve kontsert on pühendatud ainult Juliale!

Petseris on mitu kooli, vaid üks nendest on eesti kool. Vene ja eesti koolide erinevus seisneb eeskätt haridusprogrammides. Eesti kool on 12aasta-

se programmiga. Vene lapsed aga õpivad 11 aastat.

Petseri eesti koolis toimuvad kõik tunnid eesti keeles, ka õpikud on Eestist pärit, õpetajad samuti eestlased.

Samas erineb Petseri eesti kool Eestis olevatest koolidest. Näiteks Petseri kooli lõpetajad ei pea sooritama Eesti riigieksameid. Ka Julia lõputunnistusel on sõna "atestaat" kirjutatud vene keeles.

"Mul on väga kahju sellest, et kool kinni pannakse," räägib Ene Lõiv. "Peame austama traditsioone, aga paistab, et kaotame need mõne aja pärast."

Kuid Setu traditsioonide hoidja Lõiv saab aru, miks ootab kooli just selline saatus. Venemaa rahvaloenduse kokkuvõtetes avaldati andmed ka setude kohta. 2002. aastal elas neid Petseris 176. Praeguseks (Julia ema Ene sõnul) on arv veelgi vähenenud – surrakse, sõidetakse ära.

Loomulikult väheneb ka Petseri eesti kooli õpilaste arv. Kui Julia õppimist alustas, oli tema klassis neli õpilast. Lõpetas ainult tema. Praegu õpib koolis kokku 28 õpilast.

"Õpilaste arv on väike. Ja küsimus oli tegelikult selles, kas panna kool kinni või teha venekeelne kool," seletab Ene Lõiv.

Küsimus, kumb on omasem, kas Eesti või Venemaa, tekitab Juliale raskesti. Tallinnas ta pole käinud, kuid Ees-

Retsept Setomaalt

Juli Lõiv,
Venemaal asuva
eestikeelse kooli
viimane õpilane,
ja tema ema Ene
soovitavad: kodu-
juust küüslauguga.

Vaja läheb

- kodujuustu
- hapupiima või -koort
- soola
- hakitud küüslauku

Valmistamine:

Sega kodujuust
koorega või hapu-
piimaga. Maitsesta
soola ja küüslau-
guga.

Nüüd peate ennast
lõhki sööma!

tit külastab palju. Miks? Näiteks selleks, et puuvilju osta – Eestis on odavam.

Oma piduliku riietuse sai ta aga Pihkvast. Arvatavasti hakkab ka Pihkvas õppima.

Julia tahab saada teatrilavastajaks. Pihkvas on selleks kool olemas. Ema Ene arvab, et oleks parem siiski Tartusse minna.

“Proovi, Juli! Miks mitte?” räägib ema tütrele. “Eesti on ikka Eesti. Isegi tänavad on puhtad. Kohe tajud kultuuri. Mina tahaks, et Juli lõpetaks Tartu Ülikooli... Või siis töötaks meie Setu muuseumis.”

Juliat aga meelitab Eesti pigem kui “heade meeste maa”: “Eesti mehed on viisakad ja austavad naisi. See mulle meeldib.”

Eesti Muuseum, mille eest maksab Venemaa

Juba mitu aastat töötab Julia koos emaga Setu muuseumis. Neile on muuseum tõeline pereasi, kuid mitte pereäri. Ene Lõiv räägib, et sellega ei saa end kuidagi elatada.

“Küsimus seisneb selles, kuidas nüüd seda säilitada...”, räägib Ene, kes 80. aastatel ise õppis Tartu Ülikoolis, aga ütleb, et tunneb praegu Peterburit paremini kui Tallinna.

Muuseumi pilet maksab 10 rubla ehk 4,5 krooni. Lastele veelgi vähem – viis rubla ehk alla 2,5 krooni. Päevas käib muuseumis kaks-kolm inimest. Viimase viie aasta jooksul käis vaid üks kord turismigrupp Soomest. Loomulikult sellega ei teeni. Enamgi veel – Ene peab otsima raha remondi jaoks. Tema sõnul on abiks Vene Föderatsioon, kes annab muuseumile raha: “Eesti ei toeta muuseumi üldse!”

Veel üks terav teema, millest Petseris praegu räägitakse, on piirilepe.

“Jah, meil on olemas oma arvamus!” Ene Lõiv justkui oleks seda küsimust oodanud. “Eesti kiirustas lepinguga. Polnudki vaja kiirustada. Loomulikult tahtsime, et meie Petseri kuulus Eestile. Sel juhul oleks meie elu palju kordi lihtsam. Teate, mõned Eesti inimesed, kes on siit pärit, ei saa külastada oma vanemate haudu. Ja üldse – rajoonist on kahju.”

Ene lastel on nii Eesti kui ka Venemaa kodakondsus. See annab neile võimaluse sõita siia-sinna, kuid tekitab ka raskusi. Näiteks peab Juri otsustama, kas läheb teenima Vene armeesse või Eesti kaitseväge.

Mis puutub keeleoskusse, siis mõlemad lapsed oskavad eesti, setu ja vene keelt. Kuid esimest kasutavad “salakeelena”.

“Noh näiteks kui ma ei taha, et kohalikud venelased minust aru saaksid,” seletab Julia. “See on ju tore, et mul on olemas selline salakeel.”

FOTOD: ARVI MATVEI

KOOL LÄBI: Julia
Lõiv – viimane
eestlasest õpilane
Venemaal.